Poteſt tamen & hic vna ſpecies accipi generis humani: fuit Adā F & in illo fuimus omnes, perijt Adam, & in illo omnes perierunt. Homo igitur in illo homine, qui perierat reformatur. poteſt & de agente pœnitentiam dictum videri, quia non moritur, niſi qui aliquando vixerit. Et gentes quidem cum crediderint, per gratiam viuificantur, qui vero lapſus fuerit, per pænitentiam reuiuiſcit. THEOPH. Quantum ergo ad vitiorum conditionem mortuus fuerat deſperatus. Sed quantum ad humanam naturam, quæ mutabilis eſt, & poteſt a vitio ad virtutem conuerti deperditus dicitur, nam minus eſt perdi, quàm mori.

perunt omnes epulari.

e Erat autem filius eius ſenior in agro. Et cum veniret & appropinquaret domui, audiuit ſymphoniam & chorum, & vocauit unum de ſeruis, & interrogauit quid hæc eſſent. Iſque dixit illi. Frater tuus uenit, & occidit pater tuus uitulum ſaginatum, G quia ſaluum illum recepit. In-

Quilibet autem reuocatus & mundatus a crimine ſaginati vituli particeps cauſa lætitiæ fit patri, & famulis eius, ideſt angelis, & ſacerdotibus. vnde ſequitur. { Et cœperunt omnes epulari. }

Lib.2.q.33. AVGVST. de Quæſt.euan. Iſtę epulæ, atque feſtiuitas nunc celebrantur per orbem terrarum eccleſia dilatata, atque diffuſa: vitulus enim ille, in corpore & ſanguine Dominico & offertur patri, & paſcit totam domum.

e ¶ BEDA. Murmurantibus de peccatorum ſuſceptione, ſcribis & phariſæis, tres per ordinem parabolas ſaluator poſuit. Duabus primis quantum ipſe cum angelis de pænitentium ſalute gaudeat, inſinuat. In hac vero tertia non ſuum tantummodo ſuorumque gaudium demonſtrat, ſed & inuidentium murmur reprehendit. Dicitur enim. { Erat autem filius eius ſenior in agro. }

Lib.2.q.33. AVGVSTI. de Quæſtionibus Euangeliorum. Maior filius H populus Iſrael eſt, non quidem profectus in longinquam regionē, ſed tamen in domo non eſt. In agro autem eſt, ideſt in ipſa hæreditaria opulentia legis, & prophetarum terrena potius operatur. Veniens autem de agro domum appropinquare cœpit, ideſt laboris ſeruilis operis improbato ex eiſdem ſcripturis eccleſiæ libertatem conſiderauit. vnde ſequitur. { Et cum veniret, & appropinquaret domui, audiuit ſymphoniam & chorum. } Ideſt ſpiritusancto plenos vocibus conſonis euangelium prædicare. Sequitur enim. { Et vocauit vnum de ſeruis, & interrogauit quid hoc eſſet. } Ideſt ſumit ad legendum aliquem prophetarum, & in eo quærens quodammodo interrogat vnde iſta feſta in eccleſia celebrantur in qua ſe eſſe non videt. Reſpondet ei ſeruus patris propheta. Sequitur enim. { Iſque dixit illi. Frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum ſaginatum, quia ſaluum illum recepit. } q.d. In extremis terræ fuit frater tuus, ſed inde maior exultatio cantantium domino canticum nouum, quia laus eius ab extremis terræ, & propter eum qui abſens erat occiſus eſt vir ſciens ferre imbecillicatem, quia quibus non eſt narratum de I eo viderunt. AMBROSIVS. Adoleſcentiori autem filio, ideſt populo, & gentibus Iſrael, tamquam maior frater beneficium paternæ benedictionis inuidit, quod faciebant Iudæi, quia Chriſtus cum gentibus epularetur. vnde ſequitur. { Indignatus eſt autem & nolebat introire. }

Lib.2.q.33. AVGVST. de Quæſtionibus Euangeliorum. Indignatur etiam & nunc, & adhuc non vult intrare. Cum ergo plenitudo gentium introierit, egredietur opportuno tempore pater eius, vt etiam omnis Iſrael ſaluus fiat. vnde ſequitur. { Pater ergo illius egreſſus, cœpit rogare eum. } Erit enim quandoque aperta vocatio Iudæorum in ſalutem euangelij, quam manifeſtationem vocationis tamquàm egreſſum patris appellat ad rogādum maiorē filium. Deinde quæ reſpondit maior filius, quæſtiones duas habent. Sequitur enim. { At ille reſpondens dixit patri ſuo, ecce tot annis ſeruio tibi, & numquam mandatum tuum præteriui. } De mandato non præ- K tergreſſo facile illud occurrit, non de omni mandato dictum, ſed vno maxime neceſſario, quòd nullum alium deum præter vnum creatorem omnium colere viſus eſt. Neque iſte filius in omnibus Iſraelitis, ſed in his intelligitur perſonam habere, qui numquam ab vno deo ad ſimulacra conuerſi ſunt. Quamquam enim terrena deſideraret, ab vno tamen deo iſte deſiderabat bona, quāuis communia cum pecoribus, vnde & in pſalmo dicitur. Vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. Sed quis eſt hædus quem numquam accepit ad epulandum? Sequitur enim. { Et numquam dediſti mihi hædum, vt cū amicis meis epularer. } Peccator hædi nomine ſignificari valet. AMBROSIVS. Iudæum hædum requirit, Chriſtianus agnum, & ideo illis Barrabas ſoluitur, nobis agnus immolatur. Quæri etiam in hedo videtur, quia Iudæi ritum veteris ſacrificij perdiderunt. vel qui hædum

Lib.2.q.33. quærunt, expectant Antichriſtum. AVGVS. de Quæſt. Euāg. Sed non inuenio exitum huius ſententiæ. Multùm enim abſurdū eſt eum cui poſt dicitur. Tu mecum es ſemper, hoc a patre optaſſe, vt Antichriſto crederet. Neque omnino aliquem Iudæorum, qui Antichriſtum credituri ſunt, iſtum filiū fas eſt intelligi. Quomodo autem epularetur ex illo hędo, ſi ipſe eſt Antichriſtus, qui ei non crederet? At hoc eſt epulari ex hędi occiſione, quod eſt de Antichriſti perditione lætari, quomodo dicit filius quem recepit pater, hoc ſibi non fuiſſe conceſſum, cum omnes filij de eius perditione lætaturi ſunt? Ipſum igitur ſibi dominum negatum ad epulandum conqueritur, dum eum peccatorem putat. cum enim hędus eſt illi genti, ideſt cum eam ſabbati violatorem & prophanatorem æſtimet, iucundari epulis illius non meruit. GREG. Quod autem dicit. { Cum amicis meis. } aut ex perſona principum cum plebe intelligitur, aut ex perſona populi Hieroſolymitani cū cæteris populis Iuda. HIER. Vel dicit. { Numquam dediſti mihi hędum, ideſt nullus ſanguis prophetę vel ſacerdotis a Romano Imperio nos liberauit. AMBR. Impudens autem filius ſimilis eſt publicano iuſtificanti ſe, quia legem ſeruabat in litera. impie accuſabat fratrem, quòd cum meretricibus paternam ſubſtantiam prodegiſſet. Sequitur enim. { Sed poſtquam filius tuus hic qui deuorauit ſubſtantiam ſuam cū meretricibus venit, occidiſti illi vitulum ſaginatum. } AVGVS. Meretrices autem ſunt ſuperſtitiones gentilium, cum quibus ſubſtantiam diſſipat, qui relicto vero connubio veri dei, cum dæmone fœda cupiditate fornicatur. HIERON. In hoc autem, q dicit. { Occidiſti illi vitulum ſaginatum, } confitetur veniſſe Chriſtum, ſed inuidia non vult ſaluari. AVGVSTINVS. In hoc autem pater eum. q. mentientem redarguit, ſed ſecum perſeuerantiam eius approbans ad perfectionem potioris, atque iucundioris exultationis inuitat. vnde ſequitur. { At ipſe dixit illi. Fili tu ſemper mecum es. } HIERONIMVS. Vel quod dixerat, tacentia eſt non veritas, cui pater non conſentit, ſed alia compeſcit ratione dicens. { Mecum es. } Lege qua ſtringeris, non quia non peccauerit, ſed quia deus eum ſemper caſtigando retraxit. Nec mirum ſi patri mentitur, qui fratri inuidet. AMBROSIVS. Sed bonus pater etiam hunc ſaluare cupiebat dicens. { Tu mecum ſemper es. } vel quaſi Iudæus in lege, vel quaſi iuſtus in communione. AVGVSTINVS. Quid autem ſibi vult, quod addidit. { Et omnia mea tua ſunt. } quaſi non ſint & fratris? ſed ſic a perfectis, & immortalibus filijs habentur omnia, vt ſint & omnium ſingula, & omnia ſingulorū; I vt enim cupiditas nihil ſine anguſtia, ita nihil cum anguſtia charitas tenet. Sed quomodo omnia? nonne & angelos deus in poſſeſſionem tali filio ſubiecisse putandus eſt? ſi poſſeſſionem ſic accipias, vt eius poſſeſſor ipſe ſit dominus, non vtique omnia. Non enim domini erimus, ſed conſortes potius angelorum. Si vero poſſeſſio ſic intelligitur, quomodo recte dicimus poſſidere animas, veritatem non inuenio cur non vere, ac proprie id poſſimus accipere. Non enim illud loquimur, vt dominas veritatis dicamus animas. Aut ſi nomine poſſeſſionis ab hoc ſenſu impedimur, illud quoque auferatur. non enim ait pater. Omnia poſſides, ſed omnia mea tua ſunt, nec tamen vt ipſius domini. Quod enim eſt in noſtra pęcunia, poteſt familiæ noſtræ, vel alimentum eſſe, vel ornamentum, vel aliud huiuſmodi. Et certe cum ipſum patrem recte ille poſſit ſuum dicere, non video quomodo quæ ipſius recte vocari poſſit, diuerſis dumtaxat modis. Cum enim bea- K titudinem illam obtinuerimus, noſtra erunt ad videndum ſuperiora ad conuiuendum æqualia, ad dominandum inferiora. Congaudeat igitur ſecuriſſimus maior frater. AMBRO. Si enim deſinat inuidere, omnia ſua ſunt, vel Iudæus ſacramenta veteris teſtamenti, uel baptizatus noua etiam poſſidens. THEO. Vel aliter: Totum perſona filij, quæ uidetur murmurare, ſumitur pro omnibus quicumque ſcandalizantur ſubditis, ſicut Dauid introducit perſonam paſſam ſcandalum in peccatorum pace. TITVS. Maior igitur filius ſicut agricola inſiſtebat agriculturæ, non terreſtrem, ſed animæ agrum fodiens, & ſalutis arbores inſerens, ſcilicet uirtutes. THEO. Vel erat in agro, hoc eſt in mundo colens propriam carnem, vt repleatur panibus, & ſeminans in lachrymis ut in gaudio metat. ſed cognitis geſtis nolebat intrare ad commune gaudium. CHRY. Queritur autem ſi afficitur paſſione liuoris, dolens in proſperis aliorum. Dicendum eſt autem, quòd nullus ſanctorum dolet in talibus, immo bona aliorum

aliorum ſua exiſtimat, non autem oportet omnia quæcumque pa A rabola continet ad litteram pertractare, ſed ſenſum elicientes cuius cauſa componitur nihil aliud perſcrutari. Hæc ergo parabola ad hoc eſt compoſita vt peccatores non diffidant reuerti, ſcientes quòd magna conſequentur. vnde introducit alios turbatos in eorum bonis, vt inducet eos liuore tabeſcentes, ſed tanto decore honoratos redeuntes, vt etiam inuidioſi poſſint alijs fieri. THEOPH. Vel phariſæorum intentionē corrigit dominus per præſentē parabolam quos ex hypoſtaſi nominat iuſtos. q.d. Eſto, vos vere iuſtos eſſe, nec trāſgreſſos aliquod mandatorum, numquid igitur propter hoc non oportet admittere a flagitijs redeuntes? HIER. Vel aliter. Omnis iuſtitia in comparatione Dei eſt iniuſtitia. vnde Paulus. Quis me liberabit de corpore mortis huius? vnde Apoſtoli indignati ſunt pro petitione matris filiorum Zæbedei. CYRIL. Quod C & noſipſi quandoque patimur, viuunt enim quidam præſtantiſſimam, & optimam vitam, alius autem in ipſo ſenio multoties ad Deum conuertitur, vel forſitan extremum diem claudere debens ac diluit reatus domino miſerante. Hoc quidem aliquando reſpuunt ex importuna puſillanimitate, non attendentes mentem ſaluatoris, qui de ſalute pereuntium gaudet. THEO. Dicit ergo filius patri. Gratis duxi in doloribus vitam a peccatoribus moleſtatus. & numquam cauſa mei decreuiſti mactandum eſſe hedum, ideſt perſequentem me peccatorem, vt paululum recrearer, qualis hedus fuit Achab Heliæ. Qui dicebat, Domine prophetas tuos occiderunt. AMBROS. Vel aliter notatur hic frater vſque adeo, vt de villa venire dicatur, hoc eſt terrenis operibus occupatus, ignorans quæ ſunt ſpiritus Dei, vt denique numquam pro ſe, vel hedum quæratur occiſum, non enim pro inuidia, ſed pro venia mundi agnus eſt immolatus. inuidus hedum quærit, innocens agnum pro ſe deſiderat D immolari. ideo & ſenior dicitur, eo quòd cito quis per inuidiam conſeneſcat, ideo & foris ſtat, eo quòd maliuolentia eum excludat, ideo chorum & ſymphoniam audire non poteſt, hoc eſt non nulla theatralis incentiua laſciuię, ſed plebis, concordiam concinentis quæ de peccatore ſaluato dulcem letitiæ ſuauitatem reſultat. qui enim ſibi iuſti videntur indignantur quando alicui peccatum fatenti venia laxatur. Quis tu es qui domino contradicas, ne videlicet culpam relaxaret, cum tu cui volueris ignoſcas? ſed remittendis poſt pœnitentiam debemus fauere peccatis, ne dum veniæ alterius inuidemus, ipſi eam non mereamur a domino, non inuideamus de longinqua regione remeantibus, quia & nos fuimus in regione longinqua.

cum meretricibus venit, occidiſti illi vitulum ſaginatum. At ipſe dixit illi. Fili, tu ſemper mecum es, & omnia mea tua ſunt. Epulari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit, perierat, & inuentus eſt.

C A P. XVI.

Dicebat autem, & ad diſcipulos ſuos. Homo quidam erat diues qui habebat villicū, & hic diffamatus eſt apud illum, quaſi diſſipaſſet bona illius. Et vocauit illum, & ait illi. Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ. Iam enim non poteris villicare. Ait autem villicus intra ſe. Quid faciam, quia dominus meus aufert a me villicationem? Fodere non valeo, mendicare erubeſco. Scio quid faciam, vt cum amotus fuero a villicatione, recipiant me in domos ſuas. Conuocatis itaque ſin- B gulis debitoribus domini ſui, dicebat primo. Quantum debes domino meo? At ille dixit. Centum cados olei. Dixitque illi. Accipe cautionem tuam, & ſede cito, & ſcribe quinquaginta. Deinde alij dixit. Tu vero quantū debes? Qui ait, centum choros tritici. Ait illi. Accipe literas tuas, & ſcribe octoginta.

b Et laudauit dominus villicum iniquitatis, quia pruden-

C A P. XVI.

BEDA. Poſtquam murmurantes de pœnitentium receptione tribus parabolis ſaluator redarguit, quartam mox quintamque de eleemoſyna danda, & parſimonia ſequenda ſubiungit, quia & ordo prædicandi aptiſſimus eſt, vt poſt pœnitentiam eleemoſyna ſubiungatur. vnde dicitur. { Dicebat autem ad diſcipulos ſuos. Homo quidam erat diues, qui habebat villicum. } CHRYSOST. Opinio quædam erronea aggrauata mortalibus auget crimina, minuit bona. Ea vero eſt opinari, quòd ea quæcumque poſſidemus in vſu vitæ poſſideamus vt domini, & ideo etiam opportune ea apprehendimus tamquam bona præcipua. Sed contrarium eſt, non enim nos vt domini in vita præſenti collocati ſumus in propria domo, ſed tamquam hoſpites & aduenæ quo nolimus, ducimur, & quo tempore non putamus, qui nunc locuples eſt in breui fit mendicus: ergo quicumque ſis, noueris te eſſe diſpenſatorem alienorum, & tranſitorij vſus. & breuis tibi iura conceſſa ſunt. Abiecto ergo ab anima dominij faſtu, ſumas humilitatem, & modeſtiam villici. BEDA. Villicus quippe villæ gubernator eſt. vnde & a villa nomen accepit. Oeconomus autem tam pecuniæ quàm frugum, & omnium quæ habet dominus, diſpenſator eſt. AMBROSIVS. Ex hoc ergo diſcimus non ipſos eſſe dominos, ſed potius villicos alienarum facultatum. THEOPHIL. Deinde, quòd cum non exercemus diſpenſationem opum ad libitum domini, ſed ad proprias illecebras, commiſſis abutimur, crimino ſi villici ſumus. vnde ſequitur. { Et hic diffamatus eſt apud illum, quaſi diſſipaſſet bona illius. } CHRYSO. Interea euulſus a villicatione eripitur. Sequitur enim. { Et vocauit illum, & ait ei. Quid hoc audio de te? Redde rationē villicationis tuæ. Iam enim non poteris villicare. } Quotidie talia nobis per effectus exclamat dominus, oſtendens nobis fruentem in meridie ſoſpitate, priuſquàm veſperaſcat exanimem, & alium inter prandia expirantem, & diuerſimode C ab hac villicatione diſcedimus. Sed fidelis diſpenſator qui de propria diſpenſatione confidit, deſiderat cum Paulo diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Is autem cuius ſunt vota terrena, anxiatur in exitu. vnde de hoc villico ſubditur, { Ait autem villicus intra ſe. Quid faciam, quia dominus meus aufert a me villicationem? fodere non valeo, mendicare erubeſco. } Impotentem eſſe in opere crimen eſt vitæ inertis. Non enim timeret ſi conſueuiſſet affectare labores, quòd ſi ſecundum allegoriam accipiamus parabolam poſt tranſmigrationem hic factam non eſt tempus operandi. Vita præſens habet exercitium mandatorum, futura vero ſolatium. Si nihil operatus es hic: fruſtra in futurum curas, ſed nec mendicando proficies. Huius inditium ſunt virgines fatuę, quæ imprudenter a prudentibus mendicauerunt, ſed reuerſę ſunt vacuæ. quilibet enim ſuam conuerſationem, vt tunicam induit, non eſt autem eam exuere, nec ambire, cum alio. Sed debitorum remiſſionem ingeniatus D eſt nequitiæ villicus, ſtatuens ſibi malorum remedium in conſeruis. Sequitur enim. { Scio quid faciam, vt cum amotus fuero a villicatione recipiant me, in domos ſuas. } Quoties enim, quis exitum ſuum percipiens, leuat beneficio ſarcinam peccatorum, vel relaxando debita debitori, vel tribuens inopibus copiam, ea quæ ſunt domini largiens, multos amicos conciliat præbituros ſibi coram iudice teſtimonium veritatis non vocibus, ſed bonorum operum oſtenſione, quin etiam paraturos per teſtimonium refrigerij manſionem. Nihil autem eſt noſtrum, ſed omnia ſunt ditionis dei. vnde ſequitur. { Conuocatis itaque ſingulis debitoribus domini ſui, dicebat primo. Quantum debes domino meo? At ille dixit. Centum cados Κάδος olei. BEDA. Cados Græcæ eſt Amphora continens vrnas tres. Sequitur enim. { Dixitque illi. Accipe cautionem tuam, & ſede, & cito ſcribæ quinquaginta. } Dimidiam ei partem dimittens. Sequitur enim. { Deinde alio dixit, tu vero quan- E tum debes? ait. Centum choros tritici. } Chorus modijs triginta completur. Sequitur, { ait illi. Accipe litteras tuas, & ſcribæ octuaginta. } Quintam partem ei dimittens. Simpliciter ergo ſic poteſt accipi. Quiſquis indigentiam pauperis. vel ex dimidia, vel ex quinta alleuiat parte, miſericordiæ ſuæ mercede donandus eſt. AVGVSTINVS. de Quæ- Lib.2.q.34. ſtionibus Euangeliorum. Vel quòd de centum cadis olei quinquaginta fecit ſcribi a debitore, & de centum choris tritici octoginta, ad hoc valere arbitror, vt ea quæ in ſacerdotes, atque Leuitas Iudæus quiſque operatur in Eccleſia Chriſti abundent, vt cum illis decimas darent, iſti dimidias dent, ſicut de bonis ſuis fecit Zachæus, aut certe duas decimas dando, ideſt vnam quintam ſuperent impendia Iudæorum.

b ¶ AVGVSTINVS. de Quæſtionibus Euange- Lib.2.q.34. liorum. Villicum quem dominus eijciebat a villicatu laudauit dominus, eo quòd in futurum ſibi proſpexerit. vnde dicitur. { Et laudauit dominus villicum iniquitatis, quia prudenter egiſſet. } Non tamen omnia debemus ad imitandum ſumere.